

HECKENAST GUSZTÁV

könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvárusnál kaphatók:

az 1870. évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu

N A P T Á R A K

ugymint:

Lidércz-naptár.

Rémtörténetek, kalandok, bünesetek, lélekjelenések stb. gyűjteménye. Sok képpel. Ára 60 kr.

NEVESSÜNK!

Uj humorisztikus naptár.

Ára 40 kr.

István bácsi naptára.

Szerkeszti Majer István. — Ára 50 kr.

Protestáns képes-naptár.

Szerkesztette Ballagi Mór, tanár. Ára 50 kr.

Falusi gazda naptára.

Szerkeszti Dr. Farkas Mihály, földbirtokos. — Ára 80 kr.

Borászati naptár.

Szerkeszti Gyürky Antal. — Ára 80 kr.

Honvéd-naptár.

A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. — Ára 60 kr.

Első magyar

katonai naptár.

Magában foglalja a honvéd-törzstisztek arcképsarokát és az új honvédtisztkar névsorát. Szerkeszti Bethlen Olivér, a „Honvédelmi” lap szerkesztője. Ára 60 kr.

Népszásló-naptár.

A magyar nép számára. — Szerkeszti Áldor Imre. — Ára 40 kr.

Balpárti népnaptár.

Balpárti polgártársai számára. — Szerkeszti Vasgyúró Tamás. — Ára 50 krajczár.

A magyar gazda

tárcza-naptára.

Szerkeszti Kégly Sándor. — Kemény vászonkötésben 1 ft.

Jó barát.

Nagy képes naptár.

Szépirodalmi és ismeretterjesztő tartalommal, terjedelmes és pontos tiszt névtárral, számos képpel. Szerkeszti Réthi Lajos. — Ára 1 forint.

Országgyűlési naptár.

Az országgyűlésre vonatkozó s más érdekes közleményekkel. Szerkeszti Szemes Pál. — Ára 60 kr.

Magyar családi naptár.

Ára 60 kr.

Neuer illustrirter

Volk=Kalendar

für Ungarn und Siebenbürgen.

Ára 50 kr.

Határidő-naptár,

hivatalnokok, ügyvédek, jogyzók, orvosok, gazdatisztek számára. Kötte 1 forint 20 krajczár.

Magy. nők házi naptára.

Szerkeszti Benyiczky Irma. — Ára 60 kr.

Kisgazdák naptára.

A magyar nép számára. — Megírta egy kisgazda. — Ára 30 kr.

Pest, október 24-én 1869.

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Fél évre 5 ft.

Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. — Fél évre 3 ft. — Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetően: Egy négyzet használt petit sor vagy annak helye egyszeri iktatásnál 10 krba, háromszori vagy többszöri iktatásnál csak 7 krba számítottatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nro. 22. és Haasenstein és Vogler Wollzeile Nro. 9. — Bélyeg-díj külön minden iktatás után 30 krajczár.

A pécsi székesegyház.

Mohácson át vettem utamat Pécs felé. Pesttől Mohácsig a Dunán jöttem gőzessel, innen aztán vasut röpitett be Pécsre. A Dunamente ép oly szép és regényes volt, mint Baranyának az a része, melyet Mohácstól Pécsig érintettem. Ipar és szorgalom talált itt most hazát, mintha nem is ez a föld volna az, mely hajdanában annyi vértől ázott, s mely oly borzadalmas meséket örökölt meg Magyarország krónikáiban.

A mint Pécs városához közeledik az utas, imposáns látványban gyönyörködhetik.

Terjedelmes völgyben fekszik a város, egyrésze felkapaszkodik a hegyoldalra, mely a völgy körzetének lánczolatához tartozik. A tért körítő hegyek nem kicsinyek, de nem is magasak; hegy és domb a szemet gyönyörködtető öszhangban váltakozik; s a hegyek és dombokon: boráról híres szőlő, erdő, vetés és buja legelő.

A város az egyik hegy-lánczolat hosszában vonul el. — Egy része a hegyoldalban fekszik, lejtős, lankás helyen; de minél fölebb, annál inkább kevesbülnek a házesoportok. Mindenütt azonban, a hegyoldalon és a völgyben, ékeskednek a templomok és kápolnák, melyeknek nagy a száma Pécsen.

E város története ugyyszólva leolvasható templomairól. Élő emlékekkel bír a legtá-

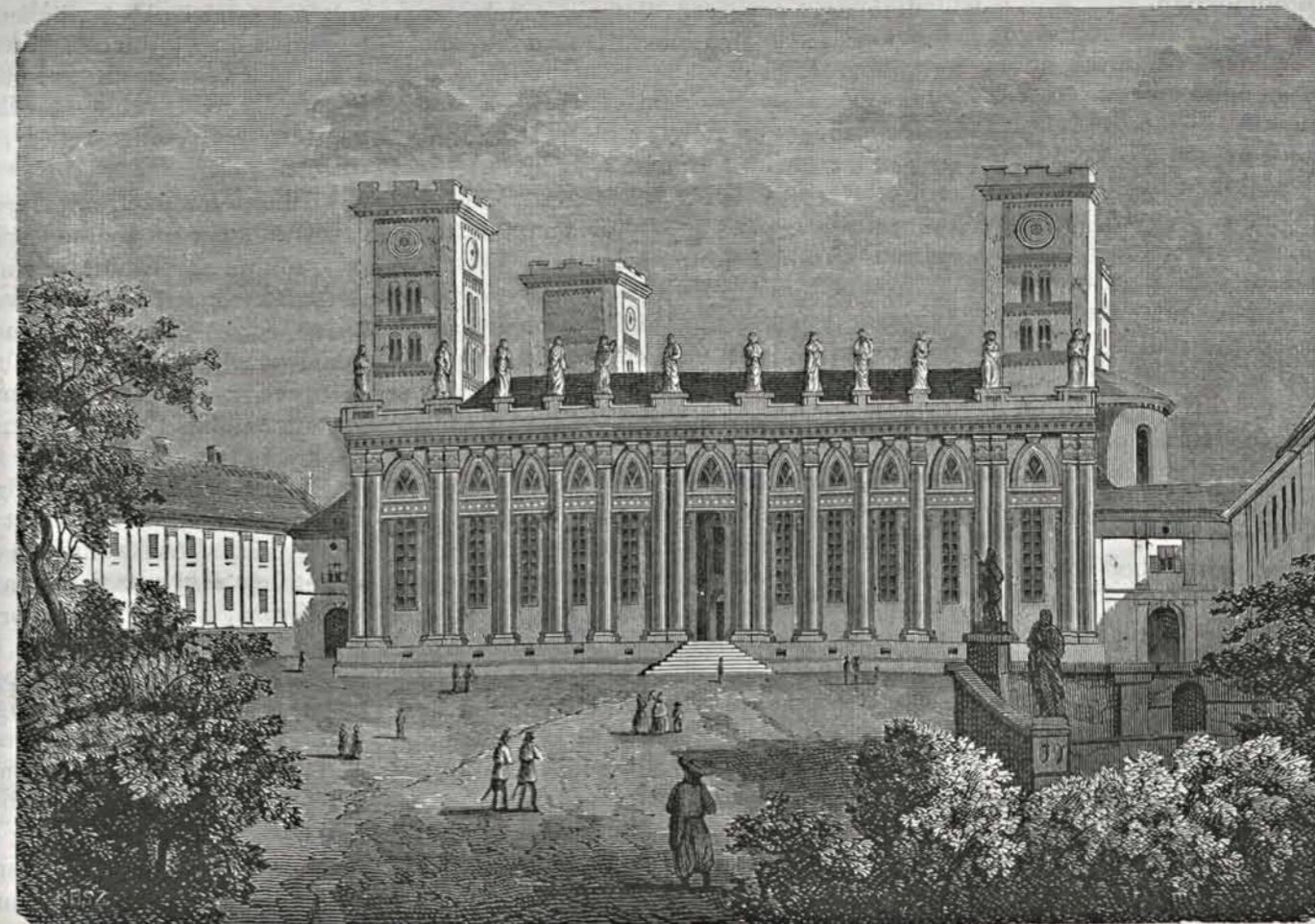
volibb korokból. Az egyik emlék azt az időt hirdeti, mikor még csak bálványoknak volt szabad áldozni, s ki az igaz istent akarta imádni, annak a föld felszínéről el, a katakombák setébe kellett rejtőznie. A másik azt a gyászos időt hozza emlékedbe, midőn Magyarországot elgázolta a török. A kereszt elűnt s a félhold hirdeté a tar uralmát a keresztényiségen. Fűrdők, mecsetek és minaretek voltak jelzők az ő uralmának örök voltát. De az örök és fényes uralom hamar véget ért; a kereszt ismét diadalmaskodott

A katakomba, mely 1770-ben fedeztetett fel a székesegyház mellett, elismert archeologusok véleménye szerint, a maga nemében egyedüli egész Közép-Európában. E földalatti kápolnának előcsarnoka is van, egészen sötét, miután sem ablakkal, sem szellőzővel nem bírt. Keletkezését az ősrégi keresztyén korb, hazánk viszonyaihoz képest, az V., VI-ik századba kell tennünk. Mindenesetre nevezetes emlék; tanuja annak is, hogy a keresztényiség hazánk földén, az itt lakott népeknél már a magyarok honfoglalása előtt el vala terjedve.

E katakomba boltozatát festmények ékesítették, melyeknek nyomait és töredékeit ma is láthatni még, s tanulmányozhatni azokon az ősrégi keresztényiség felfogását, s a vallásos eszmék alakítását. A kápolna alatt temetkezé volt; 13 római keresztyén sirt találtak itt.

Esősnedvesség — felfedeztetése után is nagyon megromgálták e katakombát.

A pécsi székesegyház keleti oldala.

A félhold fölött, a keresztényiség művei visszaadtak eredeti rendeltetésüknek; sőt mecset és minaret — illő kifüstöltetés után — jézsuiták tanyája lön.

Ez alkalommal Pécsnek csak két, kiváló fontosságu emléket akarom röviden megismertetni: a katakombát s a székesegyházat.

— A pécsi káptalan tehát elhatározá e kápolna befedeztetését, hogy mint az ő keresztényiségnek keleti Európában egyedül fennmaradt emléke, megóvassák az enyészettől. Gerster K. pesti akadémiai építész utasításai szerint 1864-ben a katakomba körül kiásatván a föld, több hónapon át szárították;

aztán a kápolna boltozata fölé egy új boltozat emeltetett, mely vízmentes mésszel volt natott be, hogy a nedvesség és víz leszivárgását megakadályozza. E munkálatok körül nem csekély érdeme van Jónás József akkor plébános és örkanonoknak, ki lelkiismeretes buzgalommal fáradozott e becses történelmi kincsnek az enyészést és pusztulástól megmenekítésén. E katakomba mellett emelkedik Pécsnek más hasonló nevezetessége, a székesegyház.

Képeink kétfelől mutatják be az olvasónak e szép építményt: homlokzatát és a város felé néző oldalát.

Maga a székesegyház egy dombon emelkedik. Előtte sétatér díszlik, keleti és nyugati oldalát meg imposáns épületsor foglalja el, a püspöki palota és a papi lakok; gyönyörű képtnyujt a dombon emelkedő templom, czifra új góth stýlben épült oldalával, melynek parkányzatán a 12 apostol szobrai emelkednek.

E templom, nem is annyira mint építészeti remekmű, de történelmi becsnél fogva szintén páratlan. A pécsi székesegyház az óromán építésznek hazánkban egyedüli nagyobb szerű példánya. Külsőjéről alig gyaníthatni e tekintetben jelentőségét; szép és czifra, mint minden a mi új góthi izlésben épült; de becsé az óromán építésznek egyes fennmaradt részleteiben, s a bent rejlő föld alatti kápolnában fekszik.

E templom egyike legrégebb építményeinknek. Keletkezése egykor lehet a kereszténységnek a magyarok közti megszilárdulásával. Lehet, hogy e templom még azok sorába tartozik, melyeknek alapjait Szent István király veté meg. Az óromán építész, melynek egy kiváló példánya a pécsi székesegyház — Európa némely tartományában már a X. században fejlődést ért; hazánkban még csak a XII. században lép föl, a pécsi s a székesfehérvári, III. Béla által épített óromán templomokban.

A pécsi székesegyház sok viszontagságon ment át, újabb kezek sokat toldottak ahhoz; innen azon ellentét az építészetben. A két oldalának góthi építményeit nem létezőknek tekintjük, előttünk áll az eredeti, régi óromán templomok alakja, a bazilika, négy sarkán négy toronnyal, melyek azonban magával a templommal legcsekélyebb szerves összefüggésben sem állnak. A templom maga három hajóra oszlik, melyeknek mindenike félkörű apsisban végződik.

A templom keleti része alatt nagy kiterjedésű altemplom, vagy kripta vonul el. E kripta elfoglalja az egész templomnak felét, s öt hajóval bír, melyet hatalmas oszlopsoron nyugvó boltozat tart össze. Az altemplomba a templom közepéből vezet le lépcső; régebb a templom két falának közelében vezetnek föl a lépcsők az altemplomból. E följáratok ódon domborművekkel valának ékesítve, melyek nem annyira a kivitelben, — mert bizony néha, a mi a tagokat s az arányokat illeti, elég ótromba faragványok — mint inkább a jellemző felfogás által meglepők.

Mint említett, e templom III. Béla király korában épülhetett. Biztos adataink erre vonatkozólag nincsenek. — A XII. században ugyan Európásparte már az új-román építészeti virágzott, de ez időben még III. Béla székesfehérvári temploma az óromán stýl szerint épült; a pécsi székesegyház építészete pedig teljesen egykoru amazzal.

Azóta sok vihar, sok pusztítás érte e templomot. Hazánk azon vidékén feküdt, melyet leggyakrabban látogatott a török, s mely leghosszabbán volt török uralom alatt. Mégis, midőn 1526-ban egész Pécs-városa leégött, a dombon fekvő templom épen maradt. Később, azon időtájt, midőn

Szoliman Szigetvárt ostromolta, e templom török mecsetté lón átváltoztatva. Talán e templomban is hangzott akkor az ima — mely hangzott Szoliman nagy birodalmában mindenütt, hogy Allah béntsa meg a szigetvári hős rettenthetlen karját!

A török uralom végével e templom is vissza lón adva eredeti rendeltetésének; de hogy minő állapotban, mutatják ma is a toronyok, melyek igen sokat vesztettek az építészeti eredeti díszéből. A templomot, melyben másfél századon át, törökök gazdálkodának vala, folyton újítani, javítani kellett. Végül 1805-ben hozzá kezdtek gyökeres renoválásához. Szász éven át tartott e munka, s Pollák pesti építész vezeté. A templom ekkor nyere az a czifra új góth dísz, mely eléggé kápráztatja a szemet, s melyet a város felőli oldala után híven ábrázol képünk.

Kapcsolatban a fentebbi cikkel közöljük egy derék férfinak rövid életrajzát, ki sok érdemet szerzett magának a pécsi székesegyház és katakomba megóvása körül is.

Hiszen nemcsak az bir gyönyörködtetni, a mi egyszerű, rendkívüli, vagy megdöbbentő. Miért gyönyörködnének csak a merész kormányosban, ki a félszoboros tenger háborgó hullámain urálja hajóját, — melynek talán nem bir ura maradni? És miért gyönyörködnének csakis az üstökösben, mely tünde fényével rémülébe ejti a babonások ezreit, de jó és tünik ép oly hirtelen, mint a hogy keletkezett — nyom nélkül; én részemről inkább gyönyörködöm az apró csillagok milliárdjaiban, a melyeknek fénye kisebb ugyan az üstökösnél, de kitartó és örök. Ez a csillagtenger, melyben szerényen megvonja magát minden egyes kis fénylő pont, megfutja és végzi pályáját örök törvények szerint rendesen, a feltűnés viszketege nélkül — sokkal egyszerűbb és sokkal inkább gyönyörködtet.

Ime egy egyszerű életrajz, mely nem szól merész kormányosról, sem valamely kalandorról, ki üstökös gyamant fénylik, s aztán elenyészik — milyenkörül a világ-historia eleget beszél; ez életrajz szól egy egyszerű szerény férfuról, a ki becsületesen teljesítette pályáján kötelességeit, mint hazafi, mint a népek pásztora, s mint a tudományos oktatásnak apostola.

Jónás József apát s pécsi székesegyházi kanonok, kinek nemes jótékonyágáról csak nem régen is újabb tényeket közöltek a lapok, 1797-ben, január 31-dikén született az akkor Zala, most Veszprémmegyéhez tartozó Felső-Órsőn. Atyját korán elveszítvén, Parragh László göllei plébános által neveltetett föl, s körében már igen korán nagy kedvet nyert az egyházi pályához. Miután a gymnasiumot 6 éven át Pécsen, a bölcsészetet 2, a jogi tanfolyamot 3 éven át Pesten kitünő sikerrel elvégezte, nevelőatyja és Juranics Antal pécsi püspöki helyettes közbenjárására a bécsi Pázmáneumba küldetett a pécsi egyházmegye részéről. Itt a négy évi theologiai tanfolyamot befejezván, s a keleti nyelvekből is letévén a szigorlatot, áldozárrá szenteltetett föl, és pedig saját megység püspökétől nyert engedély folytán a székesfehérvári püspök Wurm József által, 1821-ben; s még azon évben Göllén, nevelő egyházában, mutatá be zsonge áldozatát (primitiáit). Segédlelkészül Étényben, majd Szegszárdon működött, honnan 1728-ban Szepessy Ignác pécsi püspök, az általa alapított lyceumba a bölcsészeti történelem tanárául hívta meg. Öt év múlva az 1833-ban alapított jogi tanszékek egyikére helyeztetvén át, egész 1848-ig, 14 éven át, a politikát s ipar-és kereskedelmi jogtant adta elő. De tanári minősége mellett már 1834-ben szentszéki ülnökké, 1835-ben ugyanott

ügyészszé, s 1845-ben tiszteletbeli kanonokká neveztetett ki. 1838-tól 1848-ig a lyceumban mint helyettes igazgató is működött.

1848-ban, a tanév végével a jogi tanfolyam megszüntetvén, a hittani székre helyeztetett át, hol két évig működött. 1850-ben valóságos kanonokká neveztetvén ki, e minőségben többféle hivatalt viselt; jellese öt éven át székesegyházi plébános és kerületi esperes, s a városi összes elemi iskolák igazgatója, majd 1856-ban czimz. apáttá mozdítatván elő, az egyházmegyei elemi iskolák főfelügyelője s tolnai főesperes, 1864-ben örkanonok, 1867-ben éneklő kanonok lón, míg a fejedelemtől 1860-ban a Ferencz-József rend lovagkeresztjét nyerte.

Ezek az egyházi pályán töltött élet egyszerű adatai. Közösek számos, többé-kevésbé érdemes s ugyanazon téren lefolyt élettel. De ez egyszerű adatok mögött két nagy elvet találunk: a tevékenység és a jótékonyág elvét. Míg a szerencse anyiaknak heverés párnája s önzésük hízalója csak, Jónás Józsefnek az előmenetel minden lépéséje a széles körű tevékenység, s minél többek irányában gyakorolható jótékonyág eszközévé lón.

Jónás József tevékenységi körének első szélesebb mezeje a tanári pálya volt. Teljes készséggel lépett arra. A bölcsészeti és hittani tudományok alapos ismerete mellett, melyekbe mint leendő pap korán bevezetették, mint hazafit a jogtani ismeretek buvárlására is vezette lelke. S nemcsak hogy a pesti egyetemen jogot végzett, de később mint szegszárdi segédlelkész, a megyei törvényszéknél mint felesküdt joggyakornok alkalmaztatta magát, a mi igen ritka példa, s egyedül az ismeretszomj és hazafias érzés által leli magyarázatát. Ily készületek után lón tanárá; s 22 évig maradt e pályán, különböző ágaiban a tudományoknak, de egyenlő lelkesedéssel, buzgalommal és sikerrel működvén mindenikben. S nemcsak tanár volt ő a tanári pályán, hanem tanfériu a szó legszélesebb értelmében. Mint a lyceum, majd a városi s végre a megyei összes népiskolák igazgatója, felügyelője, tevékenységének tágas tért talált, s azt teljes mértékben be is töltötte.

Különösen jelét adta erélyének s határozottságának a forradalmat követő időkben, midőn az absolut kormány a tanügybe is illetéktelenül beavatkozván, egyedül az ő határozottsága menté meg a Szepessy-féle intézetet, hogy az állam arra is rá ne tegye kezét, s az a nemzet nyelv és a szabad tudomány iskolája maradhasson továbbra is.

Neki lehet köszönni, hogy midőn a kormány a pécsi lyceumot, mert a Thun-féle tanrendhez alkalmazkodni nem akart, bezáratni s illetéktelenül beavatkozván, egyedül az ő határozottsága menté meg a Szepessy-féle intézetet, hogy az állam arra is rá ne tegye kezét, s az a nemzet nyelv és a szabad tudomány iskolája maradhasson továbbra is.

Mint városi és megyei tanfelügyelő ritka buzgalommal vitte hivatalát, évről évre kimerítő jelentéseket, érdekes statisztikai adatokat, gyakorlati javaslatokat mutatott be a felsőbbéknél, s alatta a tanügy folytonos emelkedésnek és virágzásnak örvendett.

A tanfériu e tevékenységét a szorosabb értelemben vett egyházi pályán is bebizo-

nyította Jónás József. Mint kanonok öt éven át lelkipásztorokodott a székesegyházi plébániában, mint valódi pap, a szenvedők vizasztalására. Mint a káptalan javainak kezelője számtalan bizonyosságát adta ügyességének, erélyének, gazdálkodó szellemének; keze alatt minden virágzott és emelkedett. Tevékenységét minden irányba kiterjesztette. Nagy érdeme van, a többi közt, a pécsi székesegyház közelében álló 1770-ben fölfedezett ősrégi keresztény katakomba, valamint az altemplomba vezető régi lejárásnál talált domborművek végenyészettől való megmentése körül. Az ő indokolt ajánlatára készített a székesegyház számára egy, a város összes óráit pontosan szabályozó minta-óra. Az egész egyházmegye iránti érdemei közül csak egyet, mely jótékonyági szellemét is bizonyítja, említünk meg, az egyházi férfiak nyugdíj-intézete körüli tevékeny és sikeres buzgólkodását.

Mint mondtam, Jónás József életének jellemző vonása a tevékenység mellett a jótékonyág. Mint pap és lelkipásztor, mennyi könyvet törlt le kisebb, de időszerű jótékonyágával: ki tudná elsorolni? Csak nyilvánosságra jutott jótékonyágait említhetem. 1865-ben a pécsi jog-lyceum újra megnyitván, ösztöndíjjal 1000 forintnyi alapítványt tett a joghallgatók részére. 1000 frot 1856-ban a pécsi káptalannál tett le, hogy annak kamatai a káptalan javak virágoztatására fordítottassanak. Ismét 1000 frot az egyházmegyei alapítványi pénztárba tett le, hogy annak kamatai egy jeles tanító-jelöltnek adassanak évenként. 200 frot a szent István társulatnál alapított, hogy a társulat kiadványai a pécsi tanító-képezde könyvtárának adassanak. A pécsi székesegyház Mária-kápolnáját hét művészi olajfestménnyel gyarapította.

Végre említsük meg legújabb nemes tettet, mely csak nemrég járta végig a hírlapokat s még élénk emlékezetben van. E folyó évi jun. 24-én 10,000 fros alapítványt tett a pécsi iparos osztály mivelttségének emelésére s egyuttal a szenvedő emberiség javára: 6000 frot, t. i. az iparos ifjak pécsi együletének házvételre, 4000 frot pedig a pécsi irtalmas atyák kórháza mellett építendő fürdőre, a kórórában gyógyítandó szegény mesterlegények használatára.

Im, ennyi s ily emlékei vannak az immár 72 évre terjedt, munkás és jótékony életnek.

A jó öreget a sok munka s az életkor szemvilágától is megfosztá; de lelkeknek fényes meg az élet, mert vizasztal s megnyugtató emlékei derült fényt vetnek a testi éjszaka homályába. Élvezze még soká jó tettei öntudatát s szolgáljon példányul sokaknak a tevékenységben és jótékonyágban! G.

Hernád vize...

Hernád vize csillog, szalad
Szomorú füz ágak alatt;
A csillagok bele néznek,
Oly halványak, oly fehérek...

Szomorú füz ágak alatt
Béhes keserves ének fakad,
Mintha egy húr megszakadna,
Mintha egy szív meghasadna...

„Én nem hagyok átkot néked,
Én most is szeretlek téged!
Megtéhetted, a mit tétél,
Engem soha nem szeretted!”

A faluban minden néma,
Csak egy gyermek sír fel néha,
A ki anyját hívja, várja,
Várja, várja... a kis árva!

A faluban minden néma,
Csak egy alak nyög fel néha,
A ki nem bír elaludni,
S egyre vágyó nék futni, futni...

Hernád vize csillog, szalad
Szomorú füz ágak alatt,
Nem zavarja semmi, senki...
Roggal egy holttestet vet ki.

Ábrányi Emil.

Egy besorozott naplójából.

1850—51. — (Vége.)

Bécsben eleinte egy belvárosi kaszárnyában szállásoltak el, de itt oly nagy feltűnést okoztunk, a bécsi nép olyan, a rajongással határos rokonszervvel tüntetett ki bennünket, hogy azután többé nem volt szabad kijönünk a kaszárnyából. Az utczán összecsoportosult minden egyes honvédtiszt körül a nép, bámult mint valami csoda-tüneményeket, és csak a nagy terrorismus alatti félelem tartotta vissza, hogy viharos eljénzésbe s egyéb tüntetésbe nem tört ki.

Ezt a nimbuszt megirigyelték a tábornok és parancsnok urak, mert azonnal elrendeltek bennünket a gumpendorfi kaszárnyába, a hol egy hétig formális rabok voltunk, összszezsufoltan, csaknem mint a sós hal egymáson, a padlóra szórt szalmán heverészve, lakásaink épen semmiben sem különbözvén egy disznó-öltől.

Hogy mily nagy volt az európai nemzetek tisztelete, bámulása a magyar iránt, arról a jelen ivadéknak fogalma nem lehet, de sőt, ha azt híven előadnám, hihetetlen is lenne az előtte.

Az ötvenes években francia, angol nemzetbelinek lenni — nagyon halavány dicsőség volt a magyaréhoz képest. Még 1855-ben is szinte zavarba hozta az embert a rendkívüli figyelem, mit magyarsága keltett. Több hónapot töltve ekkor Bécsben, a legnépesebb mulatóhelyeken, ha egy asztalnál magyarok ültek, észre lehetett venni, a mint a többi asztalok közönsége halkabban beszélt, hogy hallhassa a magyar hangokat, s a figyelem folytonosan oda fordult.

Hát még aztán Olaszországban! Itt a rokonszerv, tisztelet csaknem az imádásig fokozódott, már tudniillik főleg az osztrák sereg által elfoglalva tartott részekben.

A legelőkelőbb házak termei nyitva voltak bármely volt honvédtiszt előtt, a hol ünnepeletének, s oly kitüntetésekkel halmozták el, melyek a szerényebbeket sokszor zavarba is hozták. Azonképen a nép részéről is határtalan szeretet s tisztelet nyilatkozott irányunkban. Ez volt szenvedéseink enyhítő balzsama. A szabadság fölkennt vértanuinak tartának bennünket.

A tömérdek ezt tanúsító jelenet közül jellemzőképen megemlitem azt, midőn egy cipész boltjába menvén, a mester engem, fiatal pehelytelen arczom után, az osztrák mondurban nem mindjárt ismert föl magyarnak. Maledetto tedesconak tartva, csak úgy könnyedén beszélt velem, miht más emberi nalandóval. Én nem törődtem vele, s nem is akartam tudtára adni kitémet, de a beszélgetés alatt az olasz vizsgálni kezdte, s mulatózó volt a drámai procedura, a mint lassankénti kombináció folytán rájött, hogy én alighanem magyar vagyok. Mikor már el akartam menni, habozva, szent félelemmel kérdé: mi nemzetbeli vagyok? Kénytelen voltam megvallani magyarságomat.

A jó ember mindent kiejte kezéből, s karjait szétárva, miután jól kicsodálkozta magát, mintha mondta volna, uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj! — lá-

baimhoz borulva kért bocsánatot, mivelhogy nem ismert föl azonnal. Azután bekiáltotta feleségét, gyermekeit, hogy lássanak egy magyar volt honvédtisztet. Azután mindnyájan kikísérték a kapu elé, s könybe lábadó szemekkel mondták utánam: Evviva Ungheria!

Az ezredhöz érve, melybe kiki soroztatott, még rosszabb vagy jobb sorsa volt, a szerint, minő lelkületű egyén volt az ezredes.

A mint egynémely társamtól később hallottam, voltak ezredes, melyekben bizonyu bosszantások s lealázásoknak lettek kitéve. A legénység insultálta, a század-parancsnokság minden alacsony szolgáltatételre vezényelte őket, minők például: ebéd után asztal- s edénymosogatás, udvarsöprés stb.

A divatos sértő elnevezés Kossuth-hund, Olaszországban leginkább „brigant” volt.

Hanem részemről e tekintetben szerencsés voltam, a leghumanusabb ezredes alá kerülvén, mely a cs. hadseregben valaha létezett. Schwarzennek hitták a derék embert, s mintha csak saját jó természetét lehelté volna egész tisztikarába, mindnyájáról csak a legnagyobb dicsőreletet szóltatnak.

Parancsot adta ki, mely szerint a ki bennünket bosszant vagy hasonló sértő szóval illet, 25 bottal büntetessék. Nemcsak, de azt is meghagyta, hogy a legénység csak per „Sie” szólítson minden volt honvédtisztet, természetesen mi őket azonkép szólítván. Itt azután békében voltunk, s hálából oly jól viseltük magunkat, hogy az ezredes igen meg volt velünk elégedve, a mit bizonyít az, hogy pár havi szolgálat után majd mindnyájan altisztek lettünk.

Egy év múlva egy császári kegyelem, okmány folytán jobbadán mind haza bocsátattunk. De hazajövet Bécsben még egy válságos jelenetem akadt, megint egy deuschmeister káplárral. Ugy látszik, ezek legdühösebbek voltak a honvédre, miután régi jó híróknak a honvéd viszonyok némi csorbát ejtettek.

Ez a káplár ugyanis ebéd után engem parancsolt ki, hogy mossam le az edényeket és asztalokat. Bevett szokás volt derék honvédeknek, hogy ha volt honvédtisztet vezényeltek ilyes szolgálatra, azonnal elővont kettő-három a szállítmányból, s elvégezte a dolgot. Ekkor is előállott azonnal egy pár, de a káplár nem akarta engedni, hogy helyettem teljesítsék e mütétet, s meg akarta mutatni, hogy azt azért is nekem kell elvégezni. Én pedig határozottan kijelentetem, hogy azt semmiesetre nem teszem. Hivatkoztam a szokásra, mely megengedi a helyettesítést, még az őrállásban is. A káplár gorombáskodni kezdett, s fenyegetőzött. Én nyugodtan azt feleltem, hogy vigyen rapportra az őrnagyhoz, vagy ha nem, feles lesz minden rossz következményekért. Ugy látszott, bizott ügyében, s azonnal az őrnagyhoz mentünk, a ki azonban — végtelen örömmelre! — nekem adott igazat. Ekkor már általán beállott a jobb fordulat, s az irántunk való animositásnak, legalább a tisztikarban, vége volt.

Más ezredékből nem ily könnyű volt a szabadulás. Például K. P. barátom, az alezredes, Cattaróban — a lehető legrosszabb viszonyok közt, hol unalmát csak a skorpiók nagy számával folytatott örökös háború ülte el némileg — teljes öt évet töltött. A Kómlóban láttuk viszont egymást újra, s nagyokat ittunk — mint ő szokta magát kifejezni országos híru toasztjaiban — a multak emlékeért, a jelen örömére, s a jövő reményei fejében!

V. J.

Kazinczy Ferencz 110-dik születésnapjára.

Alig pár héttel ezelőtt járta végig lapjainkat azon ohajtás, hogy a csak most felfedezett Cserei-féle Kazinczy-levelek adassanak át az iradalomnak s décsi tulajdonosuk — hacsak kivonatan is — tegye azokat közzé. Mi örültünk a fölfedezésnek, de nem ohajtottuk kiadásukat darabonként s megmondjuk miért.

Kazinczy Ferencz nyelvújítási érdemeit nem szükség elemezni és ismételtetni most, midőn — 10 év óta legalább — a kis gyermek is tudja annyit, hogy nevét ismeri. Október 27-én lesz tíz éve annak, hogy a magyar nemzet, mint nemzet ült meg születésének százados évfordulóját, mely 1849. után az első önéreztetés, férfias lépés volt nyomasztó viszonyaink megváltoztatására. Aldozott ebben a nemzet a mult nemes küzdelmeinek, egy reformátor érdemeinek, s tüntetett a jelen ellen a jövő érdekében. Megtette kötelességét, de teendője még nincs befejezve; nem emelt Kazinczynek egy állandó emléket művei kiadását által.

Pár nap múlva Kazinczynek 110-dik születési évfordulója következik be. Itt az idő, hogy a nemzet s legelső sorban az Akadémia megemlékezzék róla s határozza el műveinek egy önálló, teljes kiadását. Ezt Kazinczy szelleme, iradalmunk jövője és saját becsületérzetünk követeli.

Nem kívánunk lehetlent. Jó akarat kell csupán s midőn év múlva a nemzet felmutathatja egyik legkitünőbb emberének minden művét, mint teheti ezt — habár a körülmények miatt nem is egész teljesen — Vörösmarty, Petőfi, Arany és Tompa műveivel.

De hallom az ellenvetést, hogy Kazinczy dolgozatainak nagy része fordítvány, melynek korszerűsége ma már elveszett s a miknek nyelvezete sem állja ki már mindenben a kritikát. Igaz, de Kazinczy ez időszorint nem is annyira ezekért érdemelné meg az új kiadást, mint leveleirét. E nemű dolgozatai őt a világirodalom legkitünőbb epistolographjai mellé helyezik s épen érzésben nincs complet kiadása. Saját, s az Akadémia által halála után rendezett kiadásai fordítványait hozzáférhetővé tették, de remek stílus és közművelődés történetileg ritka becsei levelei részint szétaszórvák, részint most is kéziratban hevernek. Ezek kiadása tehát égető szükségesség és becsületbeli kötelesség most, a midőn még összegyűjtették, mert félévszázad, vagy tán csak egy évtized multával is az nem lesz kivehető többé.

Epen ez okból nem ohajtom tehát, hogy Cserei Miklóshoz írott levelei is csak darabonként, vagy — mint lapjaink mondják — kivonatilag közöltesenek, mert ez által érdekük legnagyobb része

elvész s a felhasználhatóság is meg lesz nehezítve kétszáz magyar hirlap és oly könyvtárak mellett, melyekben talán egyetlenegy magyar lapot sem lehet feltalálni hiány nélkül. Hiába keresünk időszerű irod. munkákat akár a Muzéum, akár az Akadémia vagy Egyetem könyvtáraiban, — vidé-

Toldy szerint néhány kötet, az Erd. Muzéumban is, egyszóval a nagyobb rész könnyen hozzáférhető helyeken létezik, csak az összeállítás munkájához hiányzik. E részben Toldy Ferencz volna a legilletékesebb, ha ő meg nem volna annyira elfoglalta, hogy Kazinczy életét sem bírta kiadni 10 év alatt, daczára annak, hogy az Akadémia firmája alatt s előfizetés útján lón megkezdve kiadása.

De mind az egyén megválasztása, mind egyéb teendő az Akadémia hatásköréhez tartozik, mi csakis azon ohajtást nyilváníttuk ki, hogy vajha a 110-dik év meghozza Kazinczy emlékének azt, a mit a 100-dik csak kis részben volt képes meghozni, ledönthetetlen s elfelejtethetlen emlék gyanánt!

Végzől kirom Toldyknak egy régibb művéből*) azok névsorát, a kikhez Kazinczytól levelek szólnak, s a miknek tetemes része ma is megvan, noha csak kéziratban. És pedig bebörtönözöttetése vagyis 1794. előtti időtől fogva fennmaradt levelei vannak gr. Beleznai Miklóshoz, Besenyei Györgyhez, Czirákyhoz, gr. Eszterházi Károlyhoz, Fejérváry Károlyhoz, Koppi Károlyhoz, Kovachich Mártonhoz, Kovács Ferenczhez, Molnár Jánoshoz, báró Orszay Lőrinczhez, I. Péczeli Józsefhez, báró, később gr. Ráday Gedeonhoz, Rájnics Józsefhez, Ráth Mátyáshoz, Baróti Szabó Dávidhoz, Szentgyörgyi Istvánhoz, Szilágyi Sám. superintendenshez, ifj. Szilágyi Sámuelhez.

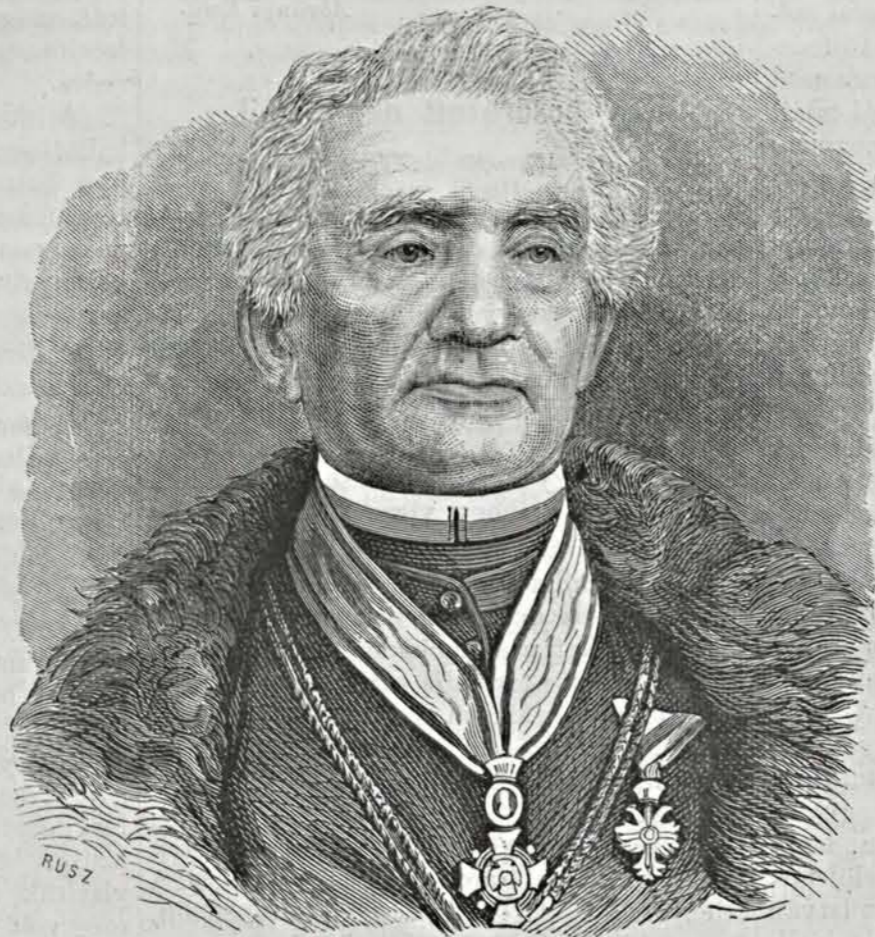
1801-en vagyis kiszabadulásán inneni levelei a következőkhez szólnak: Berzsenyi Dániel, Cserei Miklós, Csokonai V. M., gr. Desseffy József, Dobrentei Gábor, Fabich József, Földi János, Guzmics Lázár, Horváth Ádám, Horvát István, Janovics Miklós, Kis János, Kölcsey,

Kriebel János, gr. Mailáth János, Németh László, Pyrkler László, Rummy Károly, Sipos Pál, Szentgyörgyi József, Szentmiklóssy Alajos, Szombathi János, Szűgyényi Zsigmond, gr. Teleki József, gr. Teleki Sámuel, Toldy Fer., Ungvárnémethi Tóth László, Vályi-Nagy Ferencz, Virág Ben., Vitkovics Mih., id. és ifj. báró Wesselényi Miklós, Zádor György, Szemere Pálhoz, írott s Toldy szerint „legérdekes és fontos levélgyűjteménye“ meg van semmisítve, ha ugyan egyes töredékei a „Szemere-Tár“-ban fenn nem maradtak.

Kisebb számu levelei im ezekhez szólnak: Aranka, Bajza, Bárány Ágoston, Báróczy Sám., Bártfay László, Bitticz Lajos, Bölöni Farkas S., Decsy Sámuel, Edes Gergely, Endrődi János, Engel, Ercesey, Fáy András, Fejér György, Fejérváry István, gróf Festetics Gy., Holcsey

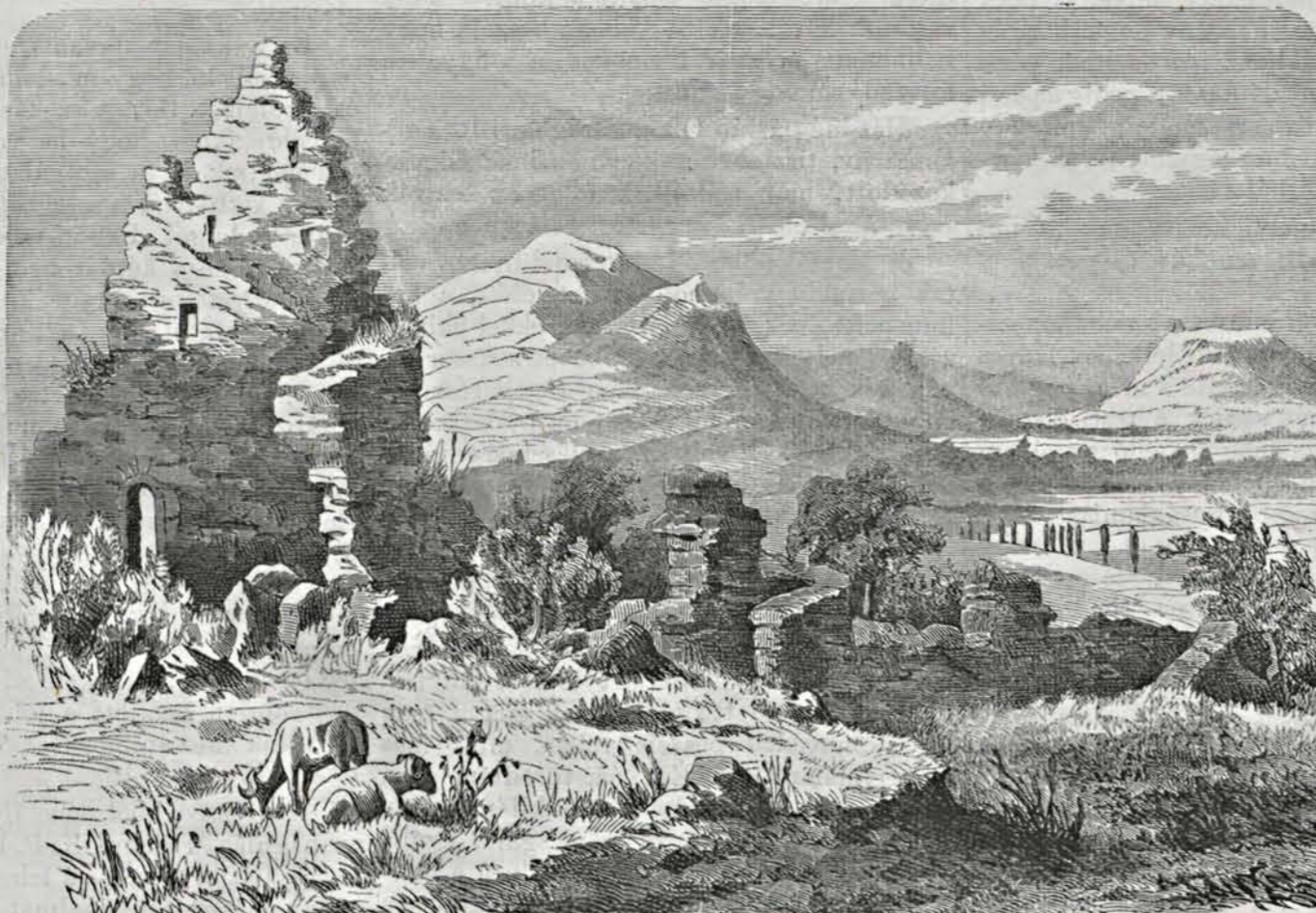
Mih., b. Hormayr Józ., Horvát End., Igaz Sám., Kállay Fer., Kerekes Ábel, Kisfaludy Károly és Sándor, Kiss Imre, Kovácsóczy Mihály, Kulcsár

*) A Magyar költészet kézikönyve. Pest, 1857. 8r. 39. 40. lap.

Jónás József.

kiket számban se vehetvén — mert ezekben vagy épen nem, vagy csak csonkán találhatók fel lapjaink, s így Kazinczy levelei így szórványos közzététel által csak úgy nem lesznek megmentve a jövő számára, mintha valamelyik családi levéltárpora között kéziratban hovernének.

Szigliget.

Balatonvidék táj. Szent-György.

Hegyesd.

Csobánc.

Karolja fel az ügyet az Akadémia, s ha egyszer megkezdte: gyorsan megy a munka, annyival is inkább, mivel b. e. Kazinczy Gábor már a levelek nagy részét összeállította, a mit az Akadémiának — ha csak használat végett is — megszerezni nem lenne lehetetlen. Saját könyvtárában is van

István, b. Lakos János, Márton István és József, Nagy Gábor, Nagy Józ. prépost, Pápai Sámuel, II. Péczeli Józ., Perger János, b. Prónay László és Sándor, Ragályi Tamás, Révai, Ruszek József, Sággy Ferencz, Sándor István, Schedius Lajos, Szabó István, gróf Széchenyi Ferencz és István, Székely Sándor, Szemere Bertalan, Szentey Józ., b. Szepessy Ignác, Sztróky Antal, Téli Takáts Józ., Dukai Takács Judit, Tóth Ferencz, Úrményi József, Vörösmarty.

Ha végig tekintünk e névsoron: ebből is látni fogjuk, hogy az ő levelei iradalmunk fejlődésének történetére kimondhatatlan becsei források, de a ki csak megízlelte is levélírása zamatait: az helyeselni fogja indítványunkat, mely Kazinczy 110-ik születési évfordulóját összes művei, vagy legalább levelei teljes kiadása által ohajtja emlékeztessé tenni.

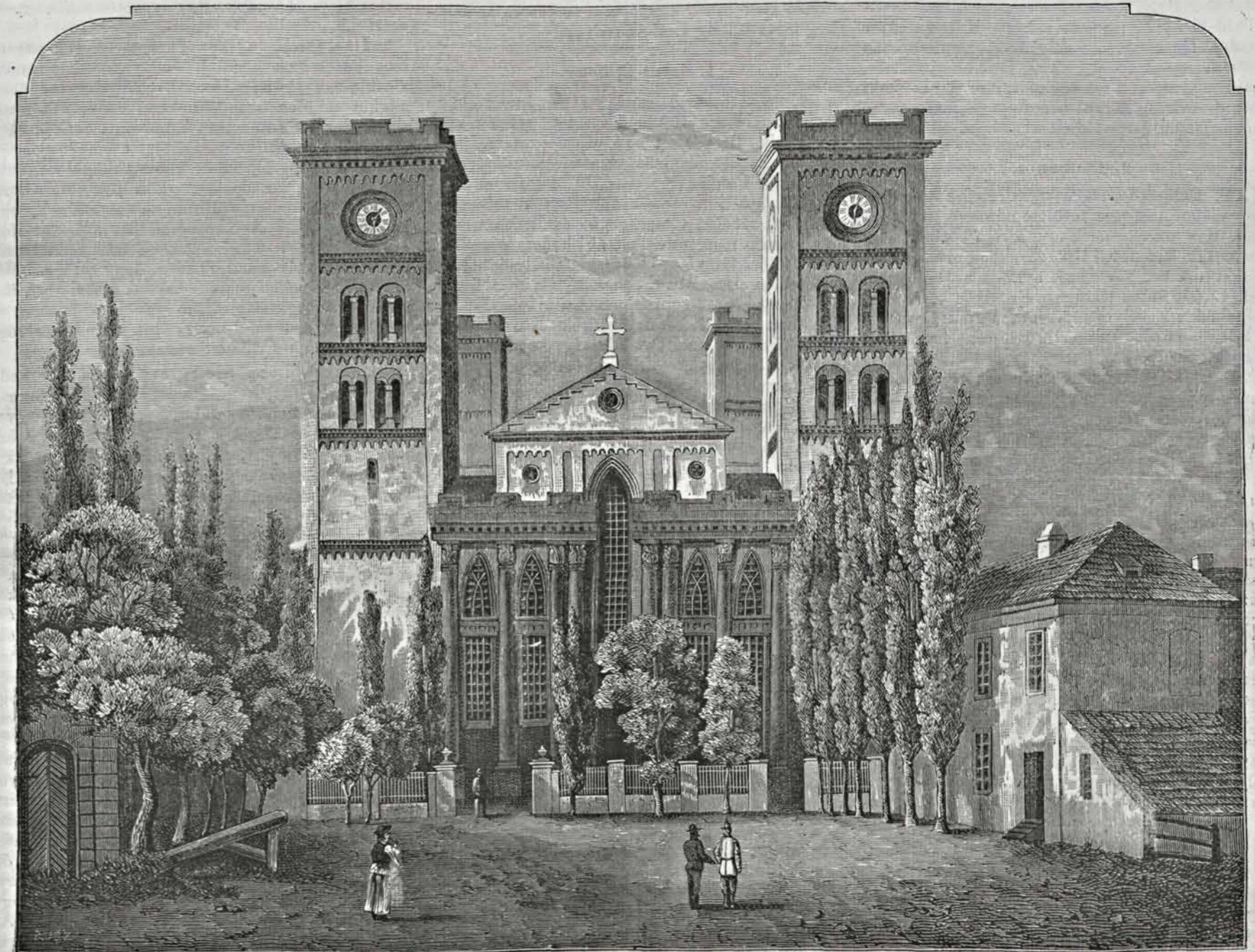
kaiban a hajdani magyar urak hatalmát hirdető váraknak multja, melyet különösen Szigligetet illetőleg, Iháros-Berényben (Somogy) Inkey József ur levéltárában feltalálható régi okmányok nyomán állítottam egybe.

I. Szigliget.

Még szt. László uralkodása előtt Botond vezér családjáté levén a szigligeti uradalom, s ebből az utolsó magvaszakadt Botond a szomszéd Raposka falut kiszakasztván, a fehérvári káptalannak ajándékozta*), ennek özvegye pedig 1080-ban azon uradalomnak felét Vajvoda de Megyes-nek adván, másik felét végrendeletileg a benczéknek hagyta. Azonban Megyes vajda ezen barátoktól a nekik hagyott felerészét vasmegei jóságáért, Dömölkért megveszélte, melyet ezen szerzet mind-egyed is bir. — Az irt 1080-ban, szt. László koronaherceg korában, Szigliget, Ederics és Vita között határozván, a határozásra Edericsnek

vára is királyi adományt nyervén, a statutiót is végre hajtatta. Ez ellen ugyan a Báthoriak mint állítólagos közelebbi Ujlaki féle vérokonok ellenmondottak, mi azonban siker nélkül elhangzott, miután a Lengyeleket ad recipiendam contradictionis rationem, nem idéztették meg. A Lengyelek közül László mint Somogy követe jelen volt az 1504-ki rákosi országgyűlésen.

Zápolya alatt Török Bálint is mint Szigliget birtokosa szerepelt, propter adhaesionem, de annak török rabságra huztatása és az 1552: 20. t. cz. a Lengyeleket ismét meghagyta előbbi birtokaiban mindaddig, míg a fonyódi várkapitány Magyar Bálint Lengyel Brigittát nőül vevén, sógorait Lengyel Gáspárt és Boldizsárt önhatalmilag azokból kivette, a miért ezek részéről a somogyi megyei követ által az 1563-ki országgyűlésen bepanaszoltatván, az 55. t. cz. szerint a hatalmas foglaló bapereltetett, a pernek azonban a magnélkül elhalt Magyar Bálint végét nem érte, és így csak halála után juthattak birtokba sógorai. A

A pécsi szécsőgyház homlokzata.

Négy régi vár a Balaton vidékén.

Az utazó, ki a símegei Bakonyban az ország-uton délnek tartva Tapoleva felé siet, mit sem sejt a Balatonvidék regényes szépségéről, mely az erdőből kiértékel feltáru előtte, majd csaknem egyszerre feltünvén Szent-György hegye, Badacsonyi, a gulácsi Csucs és halapi hegyek; mégis a szigligeti, csobánczi és hegyesdi váromladékokkal fedett hegyek mind eredeti egymással össze nem kapcsolt hegyek, melyek közül majd mindögyiknek talaja különbözik a másiktól. Ugy látszanak e hegyek a közöttök elterülő lapályból kinőni, mint a buborék a csendes Balatonból, mely délről ezen vidék partjait szegélyezi; és e hegyeknek oldalai, Hegyesdét és Csucs hegyet kivéve, a badacsonyi név alatt már régóta hirre kapott balaton-melléki borteremő szőlőkkel vannak eltakarva.

E vidék szépségét, regényességét már többen leírták és zalai koszosur költők is megénekelték, nem untatom tehát részletes leírással az olvasót, azonban azt hiszem, érdekelni fogja ezen, omladé-

akkori urát László gróft (comes) és a vitai köz-birtokosokat meghívatta.

A tatárutakor Szigliget elpusztultván, ismét a benczések birtokába került, kik a várat három év alatt felépítették, melynek tágas udvara néhány holdra terjed, hol a várórség könnyen gyakoroltathatott. Később a király által kieserítetvén, Ujlakiak lettek annak urai, kiknek magvaszakadása után 1490 körül szállotta Lengyel családra, melynek egyik tagja a XV-ik század közepén Vasmegeyben lakván s Ujlaki megbízása folytán a hegyesdi grófnak 2000 aranyat mint zálogösszeget lefizetvén, Szigligetet birtokába vette, és abban a család az érintett magvaszakadása után is mind-egyeddig megmaradt, miután nemcsak a szigligeti, hanem az ezzel átellenben, a Balaton tulsó partján fekvő Lengyeltői terjedelmes uradalmára is, s ebben foglalt, a Balaton partján fekvő fonyódi

midőn az idézőlevelet egy zalavári konventalista néki a fonyódi várban kézbesítette, Magyar Bálint a szegény barátot megtámadván és bántalmazván, a Balaton partján egy csónakba behajtatta és azon csónakot maga rugta be a sík vizre ezen szavakkal: „Vade bestia pap“, és miután a szerencsétlen barát a csónakban evező nélkül hosszabb ideig a hullámok által ide s tova hanyatott, és egy kedvező szél által a csónak fonyódi alá visszatereltetett, ekkor a megengesztelődött várkapitány két hajós legényt mellé rendelvén, őt a badacsonyi tulsó partra kiszállította, a mint a konventualistának konventjéhez intézett relatiójából mind ezek kitetszenek. Azonban nem ijedt meg a vitéz várkapitány az országgyűléstől és az által elrendelt perbefogatástól, mert egy év múlva a trónra jutott Maximilian király neki ezen szavakkal „complacentiam nostrum tibi significamus“ köszönetet szavazott azon katonai érdemeiért, melyeket a szigligeti és fonyódi várakból kirándulásai alkalmával a törököknél kivívott diadalaival arathatott.

*) A t. közlő ur ez adatára vonatkozólag meg kell jegyeznünk, hogy Botond vezértől származó családról nem tudnak az eddigi ismeretes tört. kútfók. Szerk.

Austro-russica phalanges proelio acriter instaurato gloriose occubere. Az északi és déli oldalok rövid magyar felirásokat viselnek. Az emlékszedet Földes Gyula pozsonyi lakos mondta, utána Ujházy honvédtiszt beszélt, minnek végeztével a közönség a perendi temetőbe vonult a hősök sírjaihoz. Az ünnepély végeztével megkezdődött a poharzás és felkötés, távsürgőnyt küldtek Kossuthhoz Turinba stb.

(A király és királyné) f. hó 24-én érkeznek Budára. 25-én a király több magas látogatást fog fogadni és a diszobéd után, melyre számos vendég lesz hivatalos, elutazik Egyiptomba; a királyné pedig ismét kimegy Gödöllőre, honnan csak november elején költözik be Budára.

(József főhg.) honvéd főparancsnok e hó végén ír szerint Kolozsvárra fog utazni.

(A képviselőház) október 21-diki ülésében Jókai a bankügyben tett interpellációt, mire a pénzügyminiszter legközelebb válaszolni fog. Grove benyújtja az iparviszonyok rendezéséről szóló törvényjavaslatot. Ezután a központi bizottságnak jelentése olvastatott föl három törvényjavaslatról, melyeknek egyike a bírák áthelyezéséről és felelősségéről szóló a legközelebbi hétfői ülésre tüzött ki tárgyalásra.

(Belügyminiszter) biztos hírek szerint Rajner Pál, 1865-ben Hontmegye ipolysági kerületének képviselője, majd barsi főispán - fog kinevezetni s kinevezése még Ö Felsége elutasítása előtt közzé fog tétetni. A „P. L.” értesülése szerint Majthényi és Péchy jelöltségéről komolyan szó sem volt, hanem először Csengerly Antal kinyalták meg a belügyminiszteri tárczával, de ő egészségi tekinteteket miatt nem vállalkozott. Szálvy József szintén nem vállalta el, sőt Szálvy a belügyminiszteri államtitkárságról is lemond s helyébe Tóth Vilmos min. tanácsos lép.

(Az irói segélyegyletnek) a „Vasárn. Ujs.” szerkesztőségénél levő perselyét Gyulai P. titkár a napokban felnyitja, abban egy kottós Napoleon-arany, 3 frt és 40 kr. találtatott.

(Pesti ősi lovasversenyek.) Vasárnap d. u. 2 órákor kezdtek meg az ősi futtatásokat a lehető legkellemesebb szel, hűvös időben. Ez első nap a 3000 ftos kladrubi díjat (melyet Ö Felsége adott udvari méneslovainak nyerevényeiből) az idej „Nemzeti díj” nyertese, „Firat Lord”, b. Wenkheim - Czindery Béla tulajdona vitte el; a pesti polgárok által adott mintegy 1500 ftos díjat gr. Wenkheim Rudolf „Chief” sárga ménje. A pesti lovar-egylet 1000 ftos díjat Taxis hg. „Veilchen” nevű nyertő. Az „Ivadék verseny” (2000 ft díj) gr. Bathányi István „All-my-Eye” nevű lova lett nyertes. - Második nap kedden szakadt az eső, de azért folyt a futás, s nyertek: „Kladrubi handicap”-ban gr. Szapáry Iván „Violet”-je; a Ritter-díj (332 arany) gr. Wenkheim Rudolf „Chief”-je, a 300 aranyos állandíj gr. Bathányi István „All-my-Eye”-je.

(A pesti esküdtészek) előtt 18-án tárgyalták a közvédelmi Sassy Árpád az „Arany Trombita” című lap felelős szerkesztője elleni sajtóperét. Az esküdtek vádlottat 7 szóval 5 ellenében felmentették.

(A nagy Kristóf alatt) a váci-utczán van photograph-kirakat. Mult szombat délben oda állt a kirakat elé egy ember, beverte az üvegláblakat s kivette belőle a Ranolder János, veszpremi püspök képét. Az ott álló konstáblér természetesen fölvilágosítást kért az illetőtől e megmagyarázhatlan Ranolder-vonzalomért, s ekkor kiünt, hogy az illető örült.

(Dr. Encz Ferenc és dr. Málnai J.) jeles borászati a fővárosból Kolozsvárra utaztak. Borászati szempontból járják be Erdély bortermő helyeit.

(Az a rablót.) ki okt. 5-én az irsai határan egy 12 éves pástorfiut agyonütött s 21 darab sertést elrabolt, folytonos nyomozás után okt. 8-án Kecskemén elfogták. Trenoénmegyei csavargó, neve Lakatos.

(Hymen.) Gr. Károlyi Pálmát okt. 16-kán vezette oltárhoz gr. Dezsőffy Aurél. Az esketés Pozsonyban történt, hova a mátkapár mindkét oldali véreim kívül megérkezett Vincenza melletti birtokáról a menyasszony édesanyja, gr. Károlyi Györgyné is.

(Mégkövült emberi csontvázakra) találtak Bánfi-Hunyad mellett a sziklákat tördelő vasuti munkások. Egyik ép a sinvonal hosszában fektet, s így, mielőtt észre lehetett volna venni, a munkások csakánnyitesei alatt darabokra tördözött, egyes tagok ebből láthatók csaknem teljes épségben, így egy lábszárcsont. A másik a bevágás oldalában köréteggel van összeforvva, legalább erre mutatnak a kiálló lábcsigák; a lábfejeket ennél is letörték a munkások csakánnyai. - A hatóság e ponton a munkát megszüntette, hogy tudományos szakférfiak a helyszínen az illető kövületet körül-fogó körétegekből megítélhessék, mily korra tehető ez emberi hullák odajutása.

Nemzeti színház.

Péntek, okt. 15. „Rang és szerelem.” Vigjáték 3 felv. Legouvé után franciaiból fordította Feleki. Szombat, okt. 16. „Don Juan.” Vig opera 2 felv. Zené-jét szerz. Mozart.

Vasárnap, okt. 17. „Mátyás király lesz.” Eredeti történelmi színmű 5 felv. Irta Szilágyi.

Hétfő, okt. 18. „Paul Jones a kalóz.” Dráma 5 felv. Irta Dumaa S.; ford. Egressi B.

Kedd, okt. 19. „A portició néma.” Opera 5 felv. Zené-jét szerz. Auber.

Szerda, okt. 20. „A fővénny.” Vigjáték 5 felv. Irta Molliere; ford. Kazinczy G.

Csütörtök, okt. 21. „Norma.” Opera 2 felv. Zenéjét szerz. Bellini. - (Doria de Cau assz. utolsó föllepte.)

(Heti szemle.) Pénteken a „Rang és szerelem” járta, elkopott régi darab. - Szombaton: „Don Juan” Mozártól. A ezmszerepet Odry énekelte és sok helyt igen jól. Odry egészen játszik, hangja meggyerő rokonszenves, de még kell neki egy pár év komoly studium. Pauli és De Cau/Mari asszony nem rendelkeznek elég hangyaggal egy Mozárt-féle operára. Az est dícsősége Paulinée volt, kinek Zerlina egyik kiváló szerepe s éneke és játéka egyaránt kitünő volt. - Vasárnap: „Mátyás király lesz” Szilágyi egyik nagyobb, de gyenge darabja; főhőjébe három hős van, t. i. Gara, Szilágyi és végre Mátyás is; van benne némi drámai elem s egy pár mozzanat, de egészen véve tableauk sorozata. A mi az előadást illeti, Szilágyit Szigeti Imre elég jól játszta, különösen az országgyűlési beszédet minden affectatiótól menten szépen szavalta. Náday (Mátyás) hatással játszta a sátor jelemetet. Kovács Gyula sokat emelte Gara szerepét, s kitűnő, mint a megtörtét szépen adta. Föl kell említenünk Karikást és Györöfit, kik harmadrangú szerepekben ugyesen alakítottak. Sztinyu Réthit és Benedeket. - Hétfőn: „Paul Jones” régi divatu rémszímű. - Kedden: „Portició néma” Rotter Irma szépen játszta a néma szerepét. - Szerdán: „Fővénny” leszámítva Benedek indokolatlan tipego járását és Sántának némi túlzását az előadás egészen sikerült volt, s a közönség igen jól mulatott, - legzabatosabban játszottak: Szathmáriné és Szigeti Imre; meg kell még említenünk Komáromit és Paulait, kik jól alakítottak.

Szerkesztői mondanivaló.

- Lepsény. Cs. Ö. Gyulai Pál „Romhányi” című költői beszélye a jövő nyár folytán fog teljeseen megjelenni, 6 énekben.

- Zombolya. A cikk nem közölhető; tárgyát szemretnök, de kidolgozása végtelenül gyarló. Kívánata szerint visszaküldjük.

- Edeleány. T. Sajnáljuk, de nemcsak hogy P-t nem látunk önbent rejteni, hanem - e költeménye után itélve - épen semmi költői tehetőség sem. Sem érzelem, sem képzelet, sem a kifejezés ereje, csak szók - szók - szók.

- Ersekujvár. M. B. Még sem közölhető. De a tehetőségnek nyomait látjuk küldeményében. Azért még türelem, tanulmány és kitartás.

- Arad. G. O. Az alföldi képbén egy új vonás sincs. Nem érdekes a közlésre; iskolai gyakorlat, - annak sem a javából.

Nyílt tér.

- Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában megjelent és minden könyvtárban kapható: Országgyűlési Naplár 1870-re. Az országgyűlésre vonatkozó s más érdekes közleményekkel. Szerkeszti Szemes Pál. (Az

országgyűlési képeket mintegy 50 arczképpel - rajzolta Jankó.)

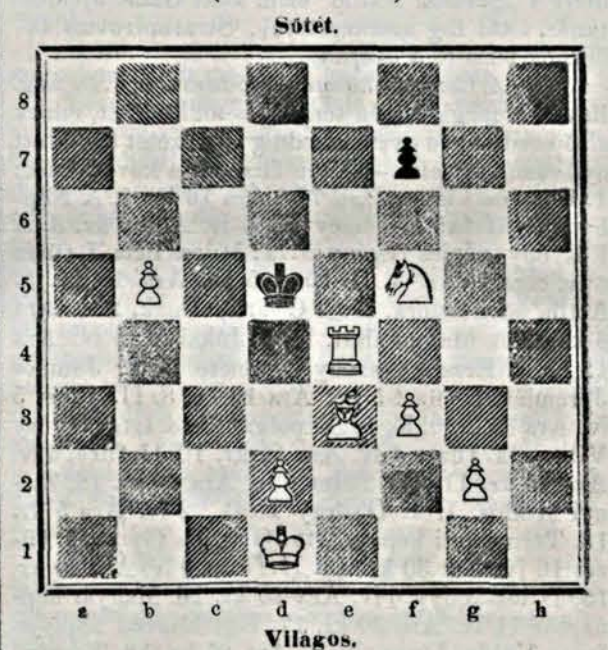
Tartalma a következő: Első rész: A magyar képviselőház 1869-ben (Az elnökök, jegyzők, pártvezérek, kiválóbb képviselők stb. jellemzése a képviselőház pártjainak s egyes csoportozatainak ismertetése.) Számos képpel. - A képviselőház tagjainak czélzserűen összedíltott névsora. - A képviselőház állandó bizottságai. - Az 1848-diki törvények szentesítése és az 1848-diki nemzetgyűlés megnyitása (két képpel). - Alkotmányos életünk újabb korszakai. I. Az 1848-ki átalakulás. II. Az alkotmányosság felfüggesztése. Az abszolút és átmeneti korszak. III. Az 1861-ki országgyűlés. Az alkotmány helyreállítása. IV. Az új törvények. - A közigazgatási törvény s annak végrehajtása. - A magyar honvédelem (József főhg. és hat honvéd föltett arczképpel). - Az igazságszolgáltatás jelen állapota hazánkban. - A horvát-magyar kiegyezés. - Az 1869-ki országgyűlés első ülésszaka.

Második rész: Vegyes olvasmányok. (Számos képpel.) Elbeszélések 1848-ból. A 11-dik zászlóalj kecskéje. - A betyár. - A gavalér-politikusok. - Egy alkotmányos fejedelem Afrikában. - Siam-i útker. - Chinai óriás. - Nürnbergi vasútz. - Velocziped. - Amerikai gőzember. - Egy eszmadia mint követföldt. - Apróságok. Óriási bizalom. - Az öreg vitéz. - Országgyűlési botrány. - Végül az országos vásárok jegyzéke.

A hat tömött ivre terjedő naptár ára 60 kr.

SAKKJÁTÉK.

517-ik sz. f. - Herczeg Soutzo Mihálytól (Romániában).

Világos indul s a 4-dik lépésre mattot mond.

Az 512-ik számú feladvány megfejtése. (Loyd Samutól, New-Yorkban.)

Table with 2 columns: Világos and Sötét. Lists chess moves for both sides.

Helyesen fejtették meg: Veszpremben: Fülöp József. - Harasztiban: Gr. Festetics Benno. - A pesti sakk-kör.

Rövid értesítés. F. Nyárád G. K. A kérdéses levelet nem kaptuk. Az 506-ik feladványt illetőleg kijelentjük, hogy egy világos futár a-re és a sötét huszárnak h7-ről b3-ra való áthelyezése a feladványt helyrehozza. - Haraszt. Gr. F. B. Az amerikai sakk-dióban Va8-d8-ra sötét huszár d6-ra felet meg.

Hibaigazítás. A mult számban megjelent 516-ik feladványban b8-ra világos futár helyett sötét futár állítandó.

TARTALOM.

A pécsi székesegyház (két kép és egy arczképpel). - Hornád vize. - Egy besorozott naplójából (régő). - Kazinczy Ferenc 110-ik születésnapjára. - Négy régi vár a Balaton vidékén (képpel). - A vakok falva. - Világhírű opidiónyák. - XII. Károly svéd király Zilahon. - Egyveleg. - Tárház: Levelek a magyar birodalom keleti részéről. - Irodalom és művészet. - Közintézetek, egyletek. - Egyház és iskola. - Közlekedés. - Ralesetek, elemi csapások. - Mi újság? - Nemzeti színház - Szerkesztői mondanivaló. - Nyílt tér. - Sakkjáték. - Heti-naptár.

Felölős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

TÜRSCH F. váci-utca 19. sz. a „Nagy Kristóf” mellett. feherneműek, csipke- és menyasszonyi-készletek raktárából. Gyermekek-vászonneműek: Nyitott gyermek-ingek 90 kr., 1. 1.20, 1.75, 2 forint és fölebb. Hosszu vánkosok vászon- vagy perkalból, 3.75, 4.50, 6, 8-12 ftig. Piquet-takarók 1.50, 2, 3, 4, 5 forint. Vászon-főkötőcsékek 42, 65, 80 kr. Háromszegletes kendőcsékek 40, 50, 60, 80 kr. Szorítók, szélesség és hosszúság szerint, 25, 35, 50 kr. Szakálkák, piqnet-ből vagy viaszos tafatából, 32, 45, 60 kr. Pólyaszalag, fehér vagy színes, 70, 80, 90 kr. Hosszu vánkosba való levartt betét-paplan 2 forint 10 kr. Pellenkák vászonból 65, 75, 80 kr.; viaszos tafatából 65, 70 kr.; flanelből ki-varvra, 1, 1 forint 20 kr. Szótt zubbonykák 50, 60, 70, 80 kr.; kötöttök 90 kr., 1.20, 1.50, 1 ft. 75 kr. Zubbonykák és főkötőcsékek együtt; kötve, horgolva vagy hálózva 1.50, 2, 2.75, 3 forint 50 krig; szalaggal diszitve 2, 2.50, 3, 4 forint. 632 (2-6)

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten, (egyetem-utca 4. sz.) megjelent és minden könyvtárban kapható:

A VILÁGTÖRTÉNET tankönyve. Irta dr. WEBER GYÖRGY. A tizedik bővített kiadás után. I. kötet. Az ó világ története. (501 lap) 2 ft. 40 kr. II. kötet. A népvándorlás s az egyistenhívés megalapítása. A középkor. (400 lap) 2 ft. 40 kr. III. kötet. Az újkor története - a francia forradalomig (379 lap) 2 ft. IV. kötet. Az új és legújabb kor története a francia forradalomtól a mi időkig (1865). (392 lap) 2 ft. V. kötet. A német és magyar irodalom történetét vázlatban és az egész műre vonatkozó tárgymutató. 432 l., füzve 2 ft. 40 kr.

Árverés HAAS FÜLÖP ÉS FIAI butorkelme- és szőnyeg-gyárosoknál. A mélyen tisztelt helybeli közönségnek többszörösen nyilvánított abbéli kívánságára, hogy Pesten is rendezzünk butor-kelméink és szőnyegeinkre egy nyilvános árverezést, elhatároztuk, miszerint magyarhoni tisztelt vevőinknek alkalmat szerzendők, jó és szolid, habár nem épen a legutóbbi dívat szerinti árunkat olcsó áron megvásárolhatni. Itt árulunk Pesten az evangélikus iskola-épületnek (sütő-utca, 1. sz. alatt) 2-od emeleti tágas és szép nagy termében, egy, az 1863-ik évben rendezetthez hasonló s általános tetszéssel fogadott nagyszerű nyilvános árverezést rendezünk, egy mindennemű butor-kelméink és lábszőnyegeink, mint asztal-, ág- és uti-ferítőink, függőnyeinkre stb. Utolsó árverésünk óta 6 év folyt le, mely idő alatt bécsi, ebergassingi, mittendorfi, hlinskói, bradfordi és lissonei gyáraink folytonos működésben levén, azon helyzetben vagyunk, hogy egy kitűző czélunknak, mint a mélyen tisztelt vevőközönség kívánalmának megfelelő mennyiségű és minőségű árukat bocsát-hatunk árverés alá. A tekintetes városi hatóság által ezen árverezés megtarthatására felhatalmazva levén, figyelmünket főleg arra irányozzuk, hogy vállalkozásunk a legszolidabb alapon nyugodjék, mívegre összes elárverendő árucikkeinket több nappal az árverezés megkezdése előtt a nagy közönség beható megvizsgálása alá helyezzük, oly formán, hogy a font kitett árverezési helyiség már f. é. október hó 18-án megnyitattik, s 23-ikáig reggeli 10 órától 12-ig, az árverezés napján pedig egy reggeli 8 órától 10-ig, mint délután 2 órától 6-ig, az árúk beható megzemléhetőse végett nyitva tartatik, sőt ugyanott az összes árukat s az egyes daraboknak kikiáltási árait is magában foglaló árjegyzékek (Cathaloge) állndanak a közönség megzemlélésére. Ezen rendelkezéseink által a venni szándékozóknak alkalom nyujtatik nem csupán az árúk jóságáról minden tekintetben meggyőződést szerezni, hanem maguknak azon darabot, melyre árverezni szándékoznak már eleve ki is választani. Maga az árverezés a kiküldött biztos jelenlétében f. évi október hó 25-én veszi kezdetét, s a vasár- és ünnepnapok kivételével minden napnak reggeli 10 órától 12-ig szakadatlanul folytatattik mind-addig, míg az elárverendő árúk el nem fogytak. A kikiáltási, illetőleg becsláson alól a tárgyak el nem árussítatnak. A leütött árúk azonnal átveendőek, s a vételár készpénzben lefizetendő. Megvett és kifizett árúk többé vissza nem vétetnek. Pesten, 1869. évi október havában. 640 (3-4) Haas Fülöp és fia.

Olcsó pipere czikkek. 1 színes perkaill gallér 6 kr. 1 pár perkaill kézelő 12 kr. 1 himzett álló gallér 12 kr. Kézelő és gallér 40 kr., 50 kr., 75 kr., 1 forintig. Jabots és moll-csokor 40 kr., 60 kr., 1 forintig. Stuard gallérok 60 kr., 1 ft., 1 ft. 50 kr. Selyem cravattok 15 kr., 20 kr., darabja. Pongyola főkötők 75 kr., 1 ft., 1 ft. 75 kr. és a legfinomabb feherneműek minden áron. 633 (2-6) TÜRSCH F.-nél Pesten, váci-utca, 19-dik szám alatt.

LIEBIG-féle HUSKIVONAT FRAY-BENTOS-ból (Dél-Amerika) LIEBIG-féle HUSKIVONAT-TÁRSULAT LONDONBAN. Nagy megtakarítás a háztartásra nézve. Azonnali előállításra erőteljes huslevesnek, mely 1/3 részével olcsóbbá kerül mint a frís marhahusból készített. - Készítése s megjavítása mindennemű levelek, mártalék s főzelékeknek stb. Erősítő szer gyengék s betegek számára. Aranyérem, Páris 1867. - Aranyérem, Havre 1868. Csaldások kikerülése tekintetéből arra vagyunk bátrak a t. cz. fogyasztó közönséget figyelmeztetni: hogy minden tégely valódisága, báró LIEBIG J. tanár s dr. PETTENKOFER M. aláírásával ellátott bizonyítvánnyal van igazolva. Jodlieb Wm. Rottmayer részletes árak az egész osztrák-magyar birodalom számára. 1 angol font tart. tégely 1/4 angol font 1/4 angol font 1/4 angol font 5 ft. 80 kr., 3 ft., 1 ft. 70 kr., 92 kr. Kapható: a legtöbb kereskedések s gyógyszerárakban. Nagyban raktár: ismétlődők számára a mennyiséghez képest rabattal a társulat levelezőtárgyainál: THALLMAYER A. és társ. Pesten. 556 (5-16) VOIGT JOZSEF és társ.. s KLOGER és fiánál Bécsben.

Hirdetmény. (1-3) Kész férfi-ruhák legutányosabb áron kaphatók és megrendelhetők BAJUSZ JÓZSEF férfi-szabónál, Pesten, hatvani-utca, a postával szemben, a barátok épületében, a „honvédek.”

Csak alapos gyógyítás biztosít utóbajok ellen. Titkos betegségeket s tehetetlenséget (főri gyengesség) gyakori magmílések, valamint végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körházakban sikerrel használt egyszerű módszerrel bámulatos gyorsan és alaposan (az utjonnan keletkezettekkel 48 óra alatt) gyógyítja Weiss J. gyák. orvos és szülész, az itteni cs. kir. garnizon főkórházban kiszolgált osztály-orvos, minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyógyezelökhöz jól beosztott rendelő-intézetében Pest, kismező-utca 33. sz. 1. emelet, (a „Terézváros” címzett gyógytár szomszédságában), bemenet a lépcsőn, naponként reggel 7 órától 10-ig és délután 1-4 óráig. Férfiak és hölgyek részére külön bemenet és külön várószoba. Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kivánatra gyógyszeréről is gondoskodik. 897 (10-12)

HETI-NAPTÁR. Table with columns for days of the week, months, and specific dates. Includes details about religious and public holidays.

